

Տարեկան գիշեր 10 բուրլ, կես տարվամը 6 բուրլ:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:
Մեր հասցեն. Տիֆլիս. Ռեդակցիա «Մշակ».
Tiflis. Rédaction «Mschak».

ՏԱՄՆ ԵՒ ԵՕԹԵՐՈՐԴԻ ՏԱՐԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով:
Յայտարարութիւնը համար վճարում են
իրավանչիւր բառին 2 կոպէկ:

Հանգուցեալ ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ՊԱԼԱՍԱՆՆՅԱՅԻ աշակերտում են
Տաղավարներին և նրա յիշատակը յարդողներին՝ շնորհ
մերժեալնախ 12-ին, կիրակի օրը, ժամը 11-ին, վանքի մայրեկեցին հոգեհան-
գատեանը

մացել միշտ Թիֆլիսի հռչակաւոր Ներսի-
սեան զպրոցում:

Ներսիսեան գպրոցի տեսչի պաշտօնը
վարելու համար հարկաւոր չէ ոչ ման-
կավարժական ուսում, ոչ լեզուագրա-
թիւն, ոչ մանկավարժական փոքր, ոչ ընդ-
հանուր գիտութիւն, ոչ բարյականութիւն
ու աղնութիւն, — այլ հարկաւոր է իմա-
նալ արտաքուստ յարմարվել ամենքին՝ և
հոգաբարձուներին և վարժականութիւնը:

1—2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հերթական հարցերից մէկը. — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒ-
ԹԻՒՆ. Նամակ Երևանից. Ներքին Լուրեր. — ԱՐ-
ՏԱՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Խաղաղութիւն և սպառա-
զնութիւն. Արագին Լուրեր. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. —
ԲՈՐՍԱ. ՍԱՅՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱ-
ԿԱՆ. Բժշկի գրոցները.

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻՑ ՄԵԿԸ

Մեր հասարակաց հերթական հարցերից
մէկը թիֆլիսի Ներսիսեան գպրոցի տեսչի
ընարութիւն հարցն է: Խաղաղութիւն և սպառա-
զնութիւն. Արագին Լուրեր. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. —
ԲՈՐՍԱ. ՍԱՅՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱ-
ԿԱՆ. Բժշկի գրոցները....

Ուրեմն սկսվեց թիվին կատալի մրցու-
թիւն մեր մանկավարժական աշխարհի
աղնութիւնը տարբար մարդկան էլ չաղ-
աղ պատառ է, իսկ ո՞վ կը համաձայնի
այդ գպրոցի մէջ տեսչի պաշտօնն ընդունե-
լու, բայց ուսուցչին հերթիւնք....

Ուրեմն սկսվեց թիվին մարդկան աշխար-
թիւն մեր մանկավարժական աշխարհի
աղնութիւնը տարբար մարդկան էլ չաղ-
աղ պատառ է, իսկ ո՞վ կը համաձայնի
այդ գպրոցի մէջ տեսչի պաշտօնն ընդունե-
լու, բայց ուսուցչին հերթիւնք....

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում էր մարդկան աղնութիւնը մէջ:

Մեր աղնութիւն էլ պատշաճաւոր
դիմում

Այժմեան շէնքը կառուցված է քաղաքի մի բոլորվին հեռու ծայրում՝ ձանապարհը դէպի զբարոցը ծգվում է ամեն տեսակ խանութների առջեց և առետրական հրապարակի միջով, այնպէս որ աշակերտները ամենայն օր գնալ զալիս՝ ականատես են լինում ամենախայտառակ տեսարանների, լսում են ամենակեղուոտ հայույանքներ, հանդիպում են վերին աստիճանի անբարոյականացնող աղտոտութեանց... Դպրանոցի խիստ հեռաւորութեան և ճանապարհի անտանելի վատթարութեան պատճառով որդոց վրա քիչ շատ խնամք տանող ծնողները միանգամայն դժուարանում են այնտեղ ուղարկել իրանց զաւակներին։ Դպրանոցի այժմեան աշակերտները բուրյն էլ խեղճ քահանաների, ստորին վաճառականների, արհեստաւորների, աղքատ զասակարգի զաւակներ են։ Սրանք ոչ կարգին հագուստի, ոչ տաք սենեակի, ոչ ճարագլուսի և ոչ դասեր պատրաստելու որ և լիցէ յարմարութիւնների երես են տեսնում։ Դպրանոցի շէնքն էլ իսպառ անկարող է իր սաներին պատսպարանք և պարապելու դիւրութիւն ընծայել։ Կարող անձերի համար կարծես բոլորուին գոյութիւն չունի դպրանոցը։ Ամեննին մոռացված է սա։ Վերջապէս ժամանակ է այս մասին լուրջ կերպով մտածելու և հոգ տանելու։

Գէորգեան եղբայրները, ինչպէս լսել ենք, գիտութեամբ յետածգել են դահլիճի շինութիւնը։ Նրանք առաւել տրամադիր են այդ դահլիճը շինել այնտեղ, ուր որ կը ճգեն նոր դպրանոցի շէնքը։ Կատարեալ իրաւունքը ունեն։ Ներկայ շինութեան վրա մի քար աւելացնելն անդամ կորուստ է։ Այս ամենքի համար պարզ է. այս ամենքը խոստովանում են։ Ուրեմն ինչ իրաւունքը ունենք ստիպելու որ Գէորգեան եղբայրները կորցնեն 1500 բուրյու չափ գումար։ Ներկայ հոգաբարձուները նախ լոկ իրանց փառասիրութեանը գոհացում տալու համար ամեն կերպ աշխատում են հարկադրել Գէորգեան եղբայրներին անպատճառ այս տարի շինութիւնը սկսել (որով հետեւ մայիսին այս հոգաբարձուների ժամանակը լրանում է) երկրորդ՝ հոգաբարձուներից մի երկուսի տները գրեթէ բոլորովին կպած են այժմեան դպրանոցին, որի հեռանան արդատիոյ ի-

ղեռ շատ են կորչելու, եթէ այժմից իսկ քնիմաց քաղաքացիք զործի մէջ չը մանեն։ Մկարծիքով ամենայալմար ժամանակն այժմ որովհետեւ նախ՝ Սուքիաս եպիսկոպոսի նման զործունեաց և կարող անձն է բաղմած առաջնորդական աթոռի վրա, երկրորդ, զպրանոցը մոտ 10,000 բուրյի ունի, երրորդ՝ Գէորգեան եղբայրը 1500 ր. չափ դրամ ունին ծախսելու չորրորդ՝ գարնանը կատարիլելու է զպրանորդի մի ահամական արժեք, որը արժէ պատակել այդպիսի մի ահամական հոգալով։ Գործին տեղեակ մարդկան ասելով 15—20 հազար բուրյին բոլորութիւն է մի յարմարաւոր համեստ շինութիւն կառուցանելու համար։ Միթէ Երևան քաղաքը գաւառով, իր թէկուզ նահանգով (աշակերտների 1/3 մասը նահանգից են) չը պիտի կարողանայդպիսի մի չնչին գումար հայթայիթել։

Օրերում պատահմամբ կոնսիստորիա գնալի Ս. Սարգիս եկեղեցու բակում տեսայ շինութեան քարեր բերած թափած։ Հարց ու փորձից երևասոր Գէորգեան եղբայրներն են բերել տուել զալիմի շինութիւնը սկսելու համար։ Ափանու։ միթներկայ գպրոցը միայն դահլիճ չունի։ Ու՞ր է նոգաբարձական խորհրդարանը ուր է տեսչական առանձնամենեակը, վերջապէս ուր են դասարանական յարմարութիւնները, քայլված յատակները, կախկախված առաստանը։ Ծիրենեակայ վառարանները։ Ուր են աշակերտներ վերարկուներ պահելու տեղերը։ Սրանցից և մէկը ի՞նչ խորհուրդ ունի մի դահլիճ շինել։ Ափանու և միանգամայն աւելորդ են այս ծախսերը։ Գոնէ ափառան իրանց փողերին Գէորգեան եղբայրները։ Խելացի վարված կը լինեն դրանկ սթէ պատճառ լինեն դպրանոցի նոր շինութեան սկսելու գործի յարուցմանը։ Մինք որքան վիտեներկայ փոխանորդ Սուքիաս սրբազնը միան գամայն համամիտ է դպրանոցի համար նոր շինութեան ձեռնարկելուն։ Թող սկսի գործը. մենամողված ենք որ ժողովորդը կօգնի սրբազնը. համոցված ենք, որ սրբազն հայրը եթէ կամենայ, — կիրապործէ և զրանով Երևանի ամբողթեմի հայ հասարակութեանը մի մեծ բարերարութիւն, մի անմոռանակի բարիք կը լինի առած։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՃՎԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Այս օրերս մեր երդիչ պ. Շահլամեանց մնդ մօտ կօնցերտ է տուել: Կօնցերտը շատ աջող անցաւ, զահլիճը կատարելապէս լի էր, և հասարակութեան ովերութեան չափ չը կար: Շահլամեանցին ընծայլց մի գեղեցիկ ուկիչ ժամանեց:»

ԱՐԴԱՀԱՆԻՑ մեղ գրում են. «Հացը այստեղ օրից օք թանգառում է, թխում են երկու տեսակ՝ հաց՝ սեր և սպիտակը։ Սեր ծախվում է 4 կոտեց

ոին Հիւանդանոցներով ընդունված է վա-
ռակիչ հիւանդութեամբ տկարներին առանձին
ոճնեալներում տեղաւորել, և մինչև անդամ ա-
ռանձին բնակարաններում՝ Վարակված հիւանդ-
ները պիտի առանձին խնամակալներ-հիւանդա-
պահներ ունենան, որոնք պիտի հաղորդակցու-
թիւն չունենան առողջների հետ։ Մասնաւոր
ոճները աւելի հն վարակիչ հիւանդութիւնների
տարածման աղբիւր գառնում, քան թէ հիւանդա-
տոցները, որովհետև հիւանդանոցները աւելի մեծ
և սկզբութեան են ենթարկված, քան թէ մասնա-
որ տները, ուր գուցէ ոչ մի հօկողութիւն-
ը. կայ անգամ Երկիւղալի են ոչ թէ հարուստ-
ների լայն, ընդարձակ և լաւ հողմանարված բնա-
լարանները, այլ աղքատ, չքաւոր դասի բնակա-
տանները. հիւանդածին թոյնը աւելի մեծ ներ-
ուժութիւն ունի այդ կեղտու, չքաւոր բնակիչ-
ներով լի խորչերում կամ լաւ ևս է աւել ծակ
ու պուճաղներում, ուր օգը այնքան ծանր է ու
եղծուցիչ որ անսովոր մարդը այդ ծակ ու պու-
ճաղները մանելով թուլանում է և վատ է զգում
որան Այդ տեղերում հիւանդածին թոյների
ենտրօնանալը վերին աստիճանի է հասնում և
շմարիտ ամենին յայտնի է, որ իւրաքանչիւր հա-
մաձարակումի ժամանակ այդ ծակ ու պուճաղ-
ների բնակիչները հիւանդանում են ահագին բազ-
ութեամբ Անկասկածելի է որ այդ տեսակ տե-
ղերին է հարկաւոր օգնութիւն և այդ տեղերում
լարակիչ հիւանդութիւնների նախապաշտպանո-
ւական միջացները կարող են զգալի օգուաներ

կոլ Փունտը, այն էլ խմբը շատ անդամ խառնվածք է աւագի հետ: Գտնեղները անկարող լինելով սպիտակն առնել և կօպէկով, առնում են սեց և տրանջալով տուն տանում: Կատարելապէս անտարբեր են դէպի իրանց որ և է հասարակական շահերը: Դեռ 1887 թւին մի քանի հայ պարտները սկսեցին փեղիս բռնու հայրից երեք երեք բուրզի ժողովել յօդուտ Եալ-

Փետրվարի 27-ին զիշերը, ինչպէս մնդ գրում
են ԱՐԻԱՀԱՆԻՑՅ, այդուեղ պատահել է մի սար-
սափելի եղիունաբարձութիւնն. զիշերով անյայտ
շարադրութները մանում են մի արդուինցի հայ
վաճառականի խանութը, որտեղ սա զիշերելիս
է լինում և սուր զէնքով շատ վիշքեր գլխին ու
կողքերին հասցնելուց ու նրան սպանելուց յետոյ,
առանց մի են և 18

սպասում առ և սրբ 13 տարինկան եղբօրուր-
դուն, որը նոյն տեղն էր կենում: Սպասնվածը մի
երկու օր առաջ պատրաստվելով թիֆլիս ուղևոր-
վել, ապրանք բերելով համար, հաւաքած ուներ
խանութում բաւական փող՝ գողերը երևի իմա-
նալով այդ հանդամանքը, վճռել էին սպասել
վաճառականին և կողոպտել նրան: Անցքը պա-
տահել է սոտիկանատնից մի հինգ քայլ հեռու. և
զարմանալի է որ մինչև այժմս էլ չարագործները
գտնված չեն:

Վերկայ 1889 թւին Աօսիկառում հրապարակ-

տարիներով դիզված ապականութիւնները: Յոյս ունենանք որ քաղաքամիջի պատմական Մարտաչայ ասված ձորակն էլ մի օր աղբաստանից՝ ծառաստան կը դառնայ:

ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԿԻՍԻՑԻՑ մեզ գրում են. «Մի ժամանակ ագուկեցիները աղքատներին օդներու հա-

Կարդացվում սկզբից մինչև վերջը՝ Երևաննեան նահանջի ազգաբնակութեան մասին գրքում սփռված տեղեկութիւնները բաւական ճիշդ են և գրքի հեղինակները, առհասարակ, մեծ համակրութեամբ են վերաբերքում դէպի հայերը, թէև ցոյց են տալիս և հայերին յատուկ մի քանի պահասութիւններ, բայց ոչ թէ թշնամական, այլ միոր կարծիքով անկազմապահ կերպով Ընդհանրապէս շատ համակըրի մի աշխատանք է։ Կան գրքում և գեղեցիկ նկարագրական տեղեր, կայ բնական իւմօր, սրամտութիւն։ Գիրքը պատկերազարդ է և արժէ 1 ըուբլի 50 կոպէկ։

ԵԱԼՏԱՅԻՑ մեղ զրում են. «Եալտայի հայերի նրա կօպէկ կօպէկ ժողոված փողերի գործադիւն մասին» Հրատիրում ենք պ. Արագածում համնում է մոտ 300 հոգու, բայց նրանք դրութեան մասին ապագելու հասառականութեան առաջ

...and the world will be at peace.

յին գիտնական նշանակութիւն տուին, որի մասին առաջվաց ժամանակներում մարդիկ բոլորուն համար պետք է լինի ուղարկութիւնը:

Դառնանք այժմ հիւանդածին թոյնի բնաշն-
ջմանը, կամ, ինչպէս բժիշկներո ասում ենք, դե-

պէտք իրեն նախապահատպահնողական միջոց, որով պատակն է ոչնչացնել այն բոլոր վեասակար նիւթերը, որոնք գործարանաւոր մարմինների նե-

բրիլժնըր հատ ժամովշ չէին, այդ պատճառով վարակումից պաշտպանվելու համար քաղաքների հրապարակներում մնեծ խարոյզներ էին այրում խումբից են առաջանում, կամ այդ նեխումի գործողաթեան հետ մի պատճ առ ական կապ ունեն. նմանապէս դեղինքների առաջանում է,

Տասն և չորրորդ դարում, երբ սե ժանտալիստը ահազին գոհեր էր տանում, ամեն տեղ դարձնում էր հակոս առաջանակություն ։ Դաստիական

նորը համաձարակ տարածում են: Բայց մի կար-
իւական մասնաբաժնի անդամները, —որնք այն
ժամանակ մեծ հեղինակութիւն ունեին, —առա-
ծէք, ընթերցող, որ զեզինչիւցիսան մի դիմու-

իսպառ խեղդելու բնչ կարող է անել զեղինքի էկ-
յուան անմաքրութեան մէջ խեղդվող մի հասա-
րակ թեանը առ եւ եւ եւ եւ

բազուքսամբ, որը ըր այլրար ու պապիրի տրա-
նարկե, նրանք ենթաղուում էին, որ օդի մէջ
դիցիանդածին նիւթեր կան, որոնք հասարակական
բազուքսամբ, որը ըր այլրար ու պապիրի տրա-
նարկե, նրանք ենթաղուում էին, որ օդի մէջ
դիցիանդածին նիւթեր կան, որոնք հասարակական

առողջութեան օգտի համար պիտի բնացնջլէին։ Այս բնակիչների համար, որոնք հազվու հագ քաշ-քշում են իրանց ողորմելի գոյութիւնը։ Կա զօ-նեաւում, միայն ան դանաշանութեամբ, որ խմբ-

տումի, փառմի գործողութիւնների վրա արած փոր-կութեան մէջ, որը բարողած սնունդ ունի, մաք-րակեց է և զիտակցաբար է հետացնում այն

բոլոր ներկայող, փառող, թէ մարդու կազմուածքից թեան պարզաբնութիւնը, դեզին Փեկցի ա- արտադրված և թէ տան մէջ դոյացած գործարա-

իր այդ անձնապատճան ընթացքը, որը անպայման գատապարտելի է։ Զենքը կարող մատնանիշ չանել ագուլեցի պ. Թովմաս Ավանեսանցի վրա, որը տասնուշորս տարի անընդհատ Ս. Թովմաս-առաքեալ վանքի տնտեսական և զրամական բոլոր գործերը ամենայն ազնութեամբ կառավարելուց յետոյ՝ ամենայն տարի ամենամանրակրիստ հաշիւներ ներկայացնելով՝ այժմ ծերութեան պատճառով հրաժարվեց այդ պաշտօնից։ Մեր մէջ այնչափ սակաւ է պատահում հասարակական փողերի կամ կայքերի գըլխին կառավարիչ կանգնած մարդկանց մէջ ազնութիւն աեսնելը, որ փոքր ի շատէ իր պարագանութիւնները ճշգութեամբ կատարող մարդկանց ստիպված ենք քրացառութիւններից շարժում դնելու։ Այս շարքին է պատկանում և պ. Թ. Ավանեսան, որի երկարատև ծառայութիւնից հասարակութիւնը այնքան գոռ է, որ կամենում է զիմել կաթողիկոսին, նրա համար օրհնութեան թուղթ խնդրելու։

Համգուցեալ ամուսնու յիշատակին նուիրել է 500 բուբիլ յօգուտ Թիֆլիսի քահանաների շալահովութեան գանձարանի:

Ֆարտի 7-ին կայացաւ Կովկասեան Գիւղաւան-
լուրը մի սխալ է պարունակում իր մէջ. այդ
լուրի մէջ յիշատակած անձինքների մասին հոգա-
բարձական ժողովում խօսք չէ եղել, այլ գրանց
մասին, ինչպէս և ուրիշ տեսչական կանդիդատ-
ների մասին՝ խօսացվել է հոգաբարձուների մէջ
մասնաւոր կերպով մրայն:

Այդ ժողովում փոխանակ կ լարդալու պ. Վարչա-
մօվի գեկուցումը՝ «այդեւէքերի ընկերութեան
կազմակերպութեան» մասին, կարդացվեց իշխան
Վենդիրօվի մի գեկուցում, որը վերաբերում էր
տնկափոխութեանը, իսկ զինաւորապէս խաղողի
տնկափոխութեանը։ Մատնանիշ անելով այն ե-
րեսոյթի վրա, որ ընդհանրապէս երկար ժամանակ
մի և նոյն հողի վրա մի և նոյն բոյսի տնկելը
նուազեցնում է հողի ոյժը և զարձնում է նրան
անքերրի, գեկուցանողը այն արդէն բաւական

զարդացմանը և աճմանն են նպաստում:
Համաձարակումները դադարեցնելու համար ամենալաւ: Դեղինքէկցիական միջոցներից մինը մաքրութիւնն է, մաքրութիւն բնակարանի, մաքրութիւն կահկարասիների, մաքրութիւն շրեղէնների, ճերմակեղէնների, հագուստի, մաքրութիւն օդի և վերջապէս մաքրութիւն գետնի, —այս բոլորը հիւանդածին թոյնի թշնամիներն են: Հասարակութեան մեծամասնութիւնը շատ թէ քիչ գիտակցարար է ըմբռնել օդի և միւս իրեղէնների մաքրութեան առողջապահական նշանակութիւնը. քայց գետնի մաքրութեան վրա, ինչպէս տեսնում ենք, շարունակում է անտարեն նայել, կարծում է թէ գետնի մաքրութիւնը կամ կեղտոտութիւնը մեր առողջապահութեան հետ կապ չունի. այդպիսի հայեացքը հասարակութեանը շատ անգամ մեծ վնասներ է տուել և շարունակարող է տալ: Մինչև այժմ գեռ քիչերն են համոզված, որ գետինը այնքան, ևս նշանակութիւն

Առնի, որքան և օդը:
Մենք մի ուրիշ անդամ մի առանձին յօդուած
կը նստիրենք գետնի առողջապահական նշանա-
կութիւնը պարզաբանելու, խակ այժմ այստեղ կը
յիշենք, որ ճահճու գետինը, խոնաւ գետինը, ա-
պականութիւններով, կղկղանքներով, այլ և այլ
գործարանաւոր նեխմող նիւթերով լի գետինը
առն է զատնում բոլոր միազմական հիւան-
գութիւնների վարակիչ թոյների աճման և զար-
գացման համար, և համաճարակումների ժամա-
փայ մէջ պուդ մէջ
մի տարվա ութ հարի
թիֆլիսը
լիօն ու կ
հարիւր հ
վայ մէջ
օրիվայ մէջ
մի քսովի

ուստանայ և նոր ոյժ առնի, ուստի զե-
տղը առաջարկում էր միանգամից խաղո-
ու բոլոր որթերը քանդելու փոխարէն,
նրա մի մասը, այն է մի շերտը զբաղեցնել
այսով, իսկ միւս շերտը խաղողի որթով
լիսով շերտ-շերտ փոփոխելով՝ թէ հոգը
ուացնել և թէ մի և նոյն ժամանակ ունե-
սղողի որթեր՝ նրա բերքից կատարելապէն
վելու համար։ Այդ զեկուցումը, որ ընդ-
պէս զուրի էր համոզեցուցիչ փաստերից,
ին վիճաբանութիւններ չը յարուցեց։ Ըստ-
օսմները զիմանորապէս այն կարծիքը յայննե-
ւ, ընդունելով իսկ տնկափոխութեան սիս-
տամական գործառնութեանը, դժուար է գործազրել
որթերի վերաբերմամբ։ Համարեա թէ նոյն
ին հասաւ ամբողջ ժողովը և սկզբունքով
էտ գտնելով տնկափոխութեան սիստեմը
ուստիսութեան համար, ցանկութիւն յայտ-
ոյշ նոյն հարցը աւելի մանրամասն ու-
սիրութեան նիւթ դառնայ, որպէս զի կա-
նի որոշել թէ որքան գործազրելի է այդ
ը խաղողի որթերի վերամերժմամբ։

ար ասված թաղում մի երիտասարդին կը-
մի կատաղած շուն:

այս օրեւս հանդէս է Եկել «Վլիխարի ններ» օպէրետում մի նոր ոյժ. դա ավկին է, որը ունի մի զօրեղ և դուրեկան աօպ-ձայն: Տիկնոջ ձայնը այն աստիճան լն-է, որ նա կարող էր նոյն խակ օպէրա-սմակցնել: Հանդէս է Եկել նմանատէս մի ոօր՝ պ. Գերմուան Խակ պ. Լավիլ, որը երևաց մեզ մի բաւական թոյլ բարիտոն, ու աշողութիւն է ստանում: Մարտի ոկոծի «Ձեռքը և սիրտը» օպէրետում, տի-սալ կրկին հիացրեց ամենքին իր չնորհա-ով:

հատացիա ՀՓոխադարձ կրեդիտի ընկերու-
առաջիկայ ընտրութիւնների համար, ո-
ւնելու են ներկայ մաքս ամսի վերջներում:
Մեան մի նոր զիրեկտօր պէտք է ընտրվի
ընկերութեան անդամները, յատկապէտ
կան դասակարգին պատկանողները, բա-
նական երկու որոշ կուսակցութիւնների վրա.
ութիւններից մին ուզում է նորից ընտ-
պաշտօնի համար այժմեան զիրեկտօր
որ Յովհաննիսեանին, իսկ միւսը նրան

ապէս են ժամտախմող, խօլերան, որովլյա-
և այլն... հնձում են աջ ու ձախ, հա-
ռով թէ չքաւորին, թէ հարուստին և ընդ-
էս այն բոլոր բնակիչներին, որոնք կեղ-
ոնի վրա են ապրում: Զեն խնայում այդ
թիւնները և այն հոյակապ պալատա-
նութիւնների բնակիչներին, որոնց անհո-
գի իրանց շքեղազարդ բնակարանների
հարուստ է և հետզինտէ հարստանում է
արտադրված զործարանաւոր նեխվող
լ:

Թրկու պուդ կղկղանք և մօտ 26
զ ւնդամենը 28 պուդ միջակղկղանք
այ ընթացքում, ուրեմն երկու միջիօն
իւր հազար պուդ միջակղկղանք է տալիս
իր բոլոր ընակիչներով, կամ երեք մի-
ջիս վեղրո և կամ միջին թւով մօտ
ազար տակառ միջակղկղանք մի տար-
և կամ մօտաւորապէս 300 տակառ մի
ջի Անդրջրհեղեղեղան եղանակով շինուած
կո կղկղանատար խողովակները, կամ գը

հակառակ է և ուղում է մի այլ անձնաւորութիւն ընտրել։

Գարունը հասաւ և Թիֆլիսի բնակիչները մի տեղ էլ չունեն, որտեղ զրօննեն, մաքուր օդ ծծեն։ Աէքսանդրեան այգին շատ անմաքուր է պահպառ և նրա մի մասը, ինչպէս յայտնի է, յատկացրած է զինուորական մուղեկի շինութեան, Մուշտայիլ ասված այգին էլ այժմ ողորմելի զրութեան մէջ է։ Նախ պէտք է ասել, որ այդ այգին էլ բաւական կեղտոտ է պահպառ և բացի սրանից հետզհետէ կտրատվում են նրա մէջ եղած ծառերը և նրանց տեղ այլ և այլ շինութիւններ են կառուցվում։ Բաւական չէ որ շինվեց այգտեղ մի շերամատուն, այժմ այդու միւս հասերում սկսում են կառուցանել նոյն շերամատան մէջ ծառայողների համար բնակարաններ։ Եթե շուտով բացի Երևաննեան հրապարակի քաղաքային փոքրից սկսէր ից, ոչ մի այգի չի նայ, որտեղ Թիֆլիսի բնակիչները կարողանան զրօնել և շունչ քաշել։

Կոչված թաղում եղած հին և կիսաւեր տները մեծ վտանգ են սպառնում կենողներին։ Այդպիսի տները յիշեալ թաղում շատ շատ կան։ Հենց այս օրերս այզպիսի կիսաւեր տներից մէկը քանդվել է և մեծ դժբաղդութիւն է պատճառել մէջը բնակվողներին, որոնցից մի քանիսը ոչ թէ միայն զրկվեցան իրանց տան կահկարասիների շատերից, այլ և վերցեր ստացան։ Այդ տեսակ գժբաղդութիւնները անպակաս կը լինեն, եթէ տների խարխուկ զրութեան վրա ուշազրութիւն չը դարձնի։

Յայտնի է, որ Պարսկաստանից եկած բանւորները կազմում են Անդրկովկասի զանազան քաղաքների բանւորների մի նշանաւոր մասը. այժմ գարնան սկսվելով պիտի սկսվի բանւորների մի նոր հոսանք Պարսկաստանից դէպի մեր երկիրը Պարսից կառավարութիւնը, ինչպէս լսել են տեղական ռուս լրագիրները, իբրև թէ կարգադրութիւն է արել որ անցագիրի գինը շատացնվի, որպէս զի աղքատ բանւոր դասակարգը միջոց չունենայ թողնելու իր հայրենիքը և ուրիշ երկներ մնան։ Առ հարաբերութեան մէջ հայ

բազիրներում երկու գերազանցութիւնների մէջ, այս է Մուգէի կառավարիչ պ. Թաղդէի և գոլկասնան ստատիստիական մասնաժողովի նախագահ պ. Գէյլիշի մէջ: Նոցա գերազանցութիւններից խրազանչիւրը իր բանակութ մէջ ջանում էր միւսին փայր գցել և իր գլուխը գովել.... Tout comme chez nous....

Կ. Պօլսից մեզ զրում են, որ Մաղաքիա եպիսկոպոս Օմբանեան առաջ Տաթև 12 օհ է Տէղ է Տէղ է

Այսպիսի և սրբ շահերի պաշտպանի պաշտօն
կատարում:

Այսօր, մարտի 9-ին, մահմէտականների նշա-
աւոր տօնն է,—նօվրուղթայրամը, այն է նոր
արին: Այդ տօնը Անդրկովկասի և Պարսկաս-
անի շիա դաւանոթեան պատկանող մահմէտա-
անների մէջ տօնվում է հանդիսաւոր կերպով:

կու փաքրիկ բրօշլւր, աշխատառթիւն վ. Թա-
հօսկի: Բրօշիւրներից մէկը խօսում է Կովկասի
հնիների յատկութեան, իսկ միւսը խաղողի որ-
ի հիւանդոթիւնների մասին: Բրօշիւրները պա-
ռանակում են իրանց մէջ մի քանի հետաքրքրա-
ն տեղեկութիւններ:

Մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսի խարկին

բորբուժմ են միայն մայիս ամսվայ յորդահոս նձեների օգնութեամբ, չեն կարող հեռաց- լ բոլոր բնակիչներից արտադրված, լուծված, իսվող գործարանաւոր նիւթերը: Աւելացնենք մանափէս թէ Սոլոյակի և թէ միւս ունիսոր թա- րի խեմփերից հեռու գտնված տների հնադա- տան ձևով շինված հորերը և փոսերը, ուր հա- րվում են տան մէջ լուսացքից կամ խոհանոցից ացած գործարանաւոր նիւթերը, նոյնայէս աւե- ցնենք և չըաւորաբնակ տներից խրաբանչւր շշեր ուղղակի փողոց դուրս թափված միզա- առն նեխիող գործարանաւոր կեղտոտութիւն- ըը, —մենք առանց չափանցութեան կարող ք ասել, որ Թիֆլիսը ուղղակի իր կեղտոտու- թիւների վրա է նսաւած: Ուրեմն Թիֆլիսը, կով- սի կենտրոնը, ինչպէս տեսնում ենք, գեռ շատ ուռ է քաղաքակիրթ ազգերի նիստ ու կացից: Ճշմարիտ է, ինքն գետինը ինքնամաքրութեան ունակեաներին անե, ուստի մէջ ոտնամած որ-

ո գործարանաւոր նիւթերը մի որոշ տաքու-
ան և խոնաւովենան միջոցին, գետնի մէջ
առք ունեցող բաւականաչափ օդի օգնութեամբ
սժանվում, թթւում, նիխվում և լուծվում են
անց բազագրական մասերի, թէ բօրակային և
ոչ բօրակային նիւթերը վերջում ամեմիրակի,
խսթթուատի և ջրի են փոխվում: Այդ վերջ-
կան նիւթերը ծառերի կամ բոյսերի կերպ-
ու են դառնում և կամ անցնում են մինուոր-
տարածվում են անսահման սդային ծովի:

ուզված թաղում եղած հին և կիսաւեր տները
նուն վտանգ են սպառնում կենողներին: Այդպի-
ի տներ յիշեալ թաղում շատ շատ կան: Հինց
այս օրերս այդպիսի կիսաւեր տներից մէկը^ը
առնդիվել է և մնեծ դժբաղդութիւն է պատճառել
էջը բնակփաղներին, որոնցից մի քանիսը ոչ թէ
իհայն զրկվեցան իրանց տան կանկարասիների
ատերից, այլ և վէրքեր ստացան: Այդ տեսակ
ժժբաղդութիւնները անպակաս կը լինեն, եթէ
նուների խարխուկ գրութեան վրա ուշադրութիւն
ը դարձնվի:

Ձայտնի է, որ Պարսկաստանից եկած բանւոր-
երը կազմում են Անդրկովկասի զանազան քա-
ռաքների բանւորների մի նշանաւոր մասը. այժմ
արնան սկսվելով՝ պիտի սկսվի բանւորների մի
որ հոսանք Պարսկաստանից դէպի մեր երկիրը:
Արսից կառավարութիւնը, ինչպէս լսել են տե-
ական ռուս լրագիրները, իրք թէ Կարգադրու-
թիւն է արել որ անցագրերի գինը շատացնի,
բայց զի աղքատ բանւոր դասակարգը միջոց
ունենայ թողնելու իր հայրենիքը և ուրիշ եր-
իրներ գնալու: Այդ կարգադրութեան պատճա-
ռ այն է, որ ներկայում Պարսկաստանում
անւորների մեծ կարօտութիւն է զգացվում:

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹԻՆ

Էնց այս ըօպէիս ամբողջ Եւրօպան այ-

իւնները այսպիսի ահագին ծախսեր են, անում
պառազինութեան համար, արդելքի տակ զնե-
ով աղջերի տնտեսական զարգացման գործը
ո մենք չենք կարող՝ այդ սպառազինական ընդ-
մուռը տրամադրութեան միջոցին՝ առանձին ու-
սխութեամբ մատնանիշ շանել այն, նոյն իսկ
ոքրիկ, ծգտումնելի վրա, որմնք լինում են յա-
ւն խաղաղութեան, և որոնց նպատակն է նը-
աստել Եւրոպայի զինաթափ լինելու դորժիս:
Ահա այդ նոյն ձգտմանն է ծառայում թէ ֆա-
գում վաղուց հիմնված խաղաղութեան մաս-

ստողավը, և թէ այն նոր օրգանը, որը այս օ-
րս սկսեց հրատարակվել Փարիզում, «Ե Թ-
րմեմես» վերնագրով: Այդ օրգանի գլխաւոր
պատակն է մի կողմից ցայց տալ այժմեան
պառագինութեան ծանր հետեանքները, իսկ
ուս կողմից արծարծել զինաթափ լինելու ան-
տեհտութիւնը: Ցիշեալ օրգանը իր այդ նպա-
ակին համելու համար ի միջի այլոց ձայներ
հաւաքում յօդուա Եւրօպայի զինաթափ լինելու
ործին, ծանօթացնելով հասարակութեանը այն
սրծիքների հետ, որ ունեն եւրօպական ամենա-
անաւոր հեղինակաւոր անձինք՝ սպառազինու-
եան և խաղաղութեան գործի մասին:

Խաղաղության գործը չսրբ պաշտպան կլա-

և են և իրանց վկասակար յատկութիւնները բցնում ենք Քանի որ օդը աւելի մուտք ունի առնի մէջ, ուրեմն քանի որ գետինը աւելի ծառկէն է, գետնի գործարանաւոր նիսթերը այն- աւելի արագ վերջնականապէս վոխվում են գետինը մաքրվում է: Բայց, ընթերցող, մի որդիր թէ գետնի ինքնամաքրութեան ընդու- կութիւնը անսահման է, նա իր չափն ունի և տք չէ նրան զէպի չարը գործ դնել, անհա- շտ է աւելի նպատակայարմար միջոցներով, գլ- ութեան վրա հիմնված տեխնիական հնարներով գրել քաղաքը թէ գետնի վրա և թէ գետնի ջլցված բոլոր կեղուութիւններից: Մի այլ զգամ մենք այդ միջոցների մասին կը խօսենք, ոչ այժմ միայն յիշում ենք այդ հանգամանքը, նախապաշտպանողական հարցերից ամենաա- ջինն է ընդհանուրապէս քաղաքների առողջա-

Առութեան վերաբերմամբ։
Ուրեմն, ընթերցող, գուք տեսնում էք, թէ Բնչ
ու է խաղում մաքրութիւնը հասարակա-
ն առողջութեան համար. նա իբրև նախա-
շտպանողական միջոց, միւս զեղլինֆէկցիական
ոցների համեմատ առաջինն է։ Մաքրութիւնն
աղաքաղաքակիրթ աղքերի առողջապահական մի-
ներից առաւելագոյնը և դրանով են չափում
անք իրանց քաղաքակրթութեան աստիճանը։

ԲԺՇԿԱՊԵՏ ՏԵՐ-ԳՐԼԻՎՈՐԵԱՆՅ (ԹԻՖԼԻՍԵՑՑ)

